

Tiesnešu ētikas komisija
SKAIDROJUMS

Rīgā

2025. gada 17. decembrī

[1] Tiesnešu ētikas komisija, izvērtējusi saņemtās sūdzības, kas saistītas ar tiesnešu rīcību sociālo tīklu vietnēs, un apkopojusi tiesnešu aptaujā norādītos problēmjautājumus saistībā ar tiesnešu dalību sociālajos tīklos, saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 91.² panta 2. punktu pēc savas iniciatīvas nolēma sniegt skaidrojumu par tiesnešu ētikas normām atbilstošu sociālo mediju lietošanu.

[2] Attīstoties informācijas apmaiņai un publiskai komunikācijai interneta vidē, sabiedrībā arvien lielāku lomu ieņem sociālie mediji. Sociālie mediji ir daudzveidīgs saziņas līdzekļu kopums, kas ietver gan tīmekļa vietnes, gan mobilās ierīces lietotnes. Kā interaktīva datorautomatizēta tehnoloģija tā veicina informācijas, ideju, karjeras interešu un citu izpausmes veidu radīšanu un apmaiņu, izmantojot virtuālās kopienas un sociālo tīklošanos (<https://tezaur.lv/mwe:406966>, aplūkots 17.12.2025.). Populārākie sociālo mediju veidi ir: blogi, forumi, sociālās ziņu un informācijas vietnes, sociālo tīklu vietnes (piemēram, *facebook.com*, *instagram.com*, *draugiem.lv*, *tiktok.com*).

Tiesnesim, tāpat kā jebkuram sabiedrības loceklim, Latvijas Republikas Satversme garantē tiesības uz vārda brīvību, privātumu un dalību sabiedriskajā dzīvē, kas ietver arī publisku komunikāciju sociālajos medijos. Turklāt sociālie mediji var būt iespēja tiesnesim paplašināt zināšanas un dalīties ar tām, veicinot sabiedrības izpratni par tiesiskumu. Tāpēc tiesneša rīcība sociālajos medijos iegūst arvien lielāku nozīmi.

Vienlaicīgi, kā to vairākkārt atzinumos un skaidrojumos ir uzsvērusi Tiesnešu ētikas komisija, tiesnešu uzvedības standartiem ir izvirzītas augstākas ētikas prasības nekā citiem sabiedrības locekļiem. Šie standarti vienlīdz attiecas arī uz uzvedību interneta vidē. Tiesneša uzvedība sociālajos medijos nedrīkst radīt šaubas par viņa objektivitāti, neatkarību un profesionālo reputāciju.

Tiesnesim ir izvirzītas noteiktas profesionālās prasmes un personiskās īpašības, proti, spēja uzņemties atbildību, apzināšanās, ka tiesneša rīcība ietekmē tiesu varas autoritāti kopumā, ka gan tiesneša profesionālā darbība, gan privātā dzīve var tikt vērtēta sabiedrībā un tas veido priekšstatu par tiesu varu kopumā.

[3] Tiesnešu ētikas komisija uzskata, ka ir lietderīgi sniegt skaidrojumu par pamatprincipiem, kurus tiesnesim būtu jāievēro, lietojot sociālos medijus. Komisija akcentē, ka tā nevar dot izsmelšu rīcības analīzi visām dzīves situācijām, taču tiesnesim kā profesionālim ir iespēja izvērtēt katru gadījumu un pieņemt atbildīgu un ētikas standartiem atbilstošu lēmumu.

Tiesnesis drīkst būt sociālo mediju lietotājs. Taču viņam jāapzinās, ka jebkura publiska aktivitāte interneta vidē var tikt saistīta ar viņa amatu. Ja tiesnesis izvēlas lietot sociālajos medijos pseidonīmu, tad tam ir jābūt cienīgam. Sociālajos tīklos anonimitāte ir šķietama un jebkuru pseidonīmu ir iespējams sasaistīt ar konkrētu personu. Sociālos medijus izmanto viedokļa paušanai, tāpēc būtu vēlams norādīt savu patieso identitāti. Pseidonīmi nevar tikt izmantoti, lai attaisnotu neētisku rīcību sociālajos medijos. Tiesnešu ētikas kodeksā iestrādātie kanoni ir saistoši jebkurai rīcībai, arī sociālajos medijos.

[4] Sniedzot rīcības principu uzskaitījumu, Tiesnešu ētikas komisija ņem vērā tālāk minētos apsvērumus.

[4.1] Saskaņā ar Tiesnešu ētikas kodeksa 1. kanonu tiesneša neatkarība ir priekšnoteikums tiesiskumam un viena no taisnīgas tiesas pamatgarantijām. Apliecinājums tiesneša neatkarībai no jebkādas ietekmes ir arī viņa publiska uzvedība. Līdz ar to tiesneša rīcība sociālajos medijos nedrīkst radīt šaubas par viņa objektivitāti.

Sociālie mediji arvien vairāk veicina iespējas dažādām tiešsaistes saiknēm un attiecībām ar tiesnešiem. Tas var ietekmēt, piemēram, noteikumus un principus, kas regulē vienpusēju komunikāciju (*ex parte*), neobjektivitāti vai aizspriedumus, kā arī ārēju ietekmi.

Tādi jēdzieni kā “draudzēšanās” un “sekošana” sociālo mediju kontekstā parasti atšķiras no šo vārdu tradicionālās nozīmes. Tāpēc “sekošana” lietas dalībniekiem sociālajos medijos pati par sevi nerada šaubas par tiesneša objektivitāti.

Citkārt “draudzēšanās” sociālajos tīklos var kļūt personiskāka. Šādos gadījumos tiesnesim jābūt īpaši piesardzīgam – iespējams, nepieciešams to atklāt, atstatīt sevi no lietas izskatīšanas vai veikt citus pasākumus, kurus piemērotu attiecībām ārpus sociālajiem medijiem.

Tiesnesim būtu jāizlemj, kādu lomu – profesionālu vai personīgu – viņš vēlas ieņemt sociālajos medijos. No tā atkarīgs, cik plašu informāciju par sevi tiesnesis norāda sociālo mediju profilos.

Profesionālas lomas norādīšana ietekmē arī “draudzēšanās” izpratni sociālajos medijos. Šādā gadījumā “sekošana” vai “draudzēšanās” ar citām tiesu sistēmai piederīgām personām, politiķiem un ierēdņiem, kas arī sociālos tīklus lieto profesionālām vajadzībām, vispārīgi nerada šaubas par tiesneša neatkarību.

Tiesnesim būtu jāizvairās no viedokļu paušanas vai dalīšanās ar personisku informāciju sociālajos medijos, ja tas var apdraudēt tiesu neatkarību, objektivitāti, tiesības uz taisnīgu tiesu vai sabiedrības uzticību tiesu sistēmai. Šis noteikums ir īpaši būtisks, ja tiesnesis sociālajos medijos ieņem profesionālu lomu.

[4.2] Tiesneša godprātība un cieņpilna attieksme stiprina un vairo sabiedrības uzticēšanos tiesu varai (2. kanons). Šādu attieksmi tiesnesim jā saglabā arī saziņā interneta vidē. Cieņa jāizrāda pret katru indivīdu, sociālo grupu vai atšķirīgi domājošiem. Respektējot tiesneša vārda brīvību, viņam ir tiesības paust savu viedokli, taču tas jādara atbildīgi, apzinoties augstos ētikas standartus, kas attiecināmi uz tiesnesi.

Uzvedība, kādu uzskatītu par nepiemērotu un kādu nepieļautu vai neieteiktu reālās dzīves situācijās, nav pieļaujama arī virtuālajā pasaulē.

Tiesnesim būtu jāizvairās no informācijas publicēšanas un komentāru izteikšanas sociālajos mediju vidē darba pienākumu izpildes laikā. Tas var radīt negatīvu priekšstatu par tiesneša amata pienākumu veikšanu.

[4.3] Sabiedrība no tiesneša sagaida objektivitāti tiesas spriešanā. Tiesības uz taisnīgu tiesu ietver tiesības uz tiesas objektivitāti (3. kanons). Uzvedība sociālajos medijos nedrīkst radīt šaubas par objektivitāti vai norādīt uz aizspriedumiem. Komunikācijā būtu jāizvairās no satura, kas vērotājam no malas rada bažas par tiesneša neitralitāti. Tiesnesis nedrīkst paust viedokli par izskatāmo lietu, radīt priekšstatu, ka ir tuvu pazīstams ar lietas dalībniekiem vai ka pastāv citi apstākļi, kas sociālā medija lietotājam ļauj domāt, ka tiesnesis ir ietekmēts vai nespēj nodrošināt objektīvu lietas izskatīšanu.

Tiesnesis nedrīkst sociālajos medijos iesaistīties sarunās vai ziņojumu apmaiņā ar lietas dalībniekiem, viņu pārstāvjiem vai sabiedrību par lietām, kas ir vai varētu būt viņa izskatīšanā. Ja kāds lietas dalībnieks sūta tiesnesim privātu ziņu sociālajos medijos, tiesnesim jābrīdina sūtītājs, ka šāda komunikācija nav atļauta. Tiesnesim jāapsver, vai ir jāinformē lietas dalībnieki par šādu situāciju.

Tiesnesis var sekot interesējošām tēmām sociālajos medijos. Tomēr tiesnesim jābūt uzmanīgam, sekojot vai atbalstot aktīvistu grupas, kampaņas vai komentētājus, ja tas var radīt šaubas par objektivitāti vai atbilstību ētikas standartiem. Tiesnesim būtu jāizvairās sekot vai novērtēt sociālo mediju saturu, kas veicina jebkāda veida aizspriedumus.

Tiesnesis atturas izmantot savus sociālo mediju kontus, lai veicinātu citu komerciālās intereses.

Vienlaikus Tiesnešu ētikas komisijas ieskatā novērtējums “patīk” vai cita atzinīga atzīme par kādu pakalpojumu vai produktu nav vērtējama kā tā reklāma.

Tiesnesis bez dibināta iemesla neiegūst papildu informāciju vai priekšstatu par izskatāmās lietas apstākļiem vai dalībniekiem, izmantojot sociālos tīklus.

[4.4] Tiesneša kompetenci raksturo viņa profesionālās prasmes un zināšanas, kuras tiesnesim ir pienākums pilnveidot (4. kanons). Tiesneša paustam viedoklim vai diskusijai publiskā vidē būtu jāapliecina viņa izpratne par tiesiskumu un atbalstu Latvijas Republikas Satversmē nostiprinātajiem demokrātiskas valsts pamatprincipiem.

Sociālo mediju platformas var būt pozitīvs rīks, lai iesaistītu un izglītotu sabiedrību, aizstāvētu un skaidrotu tiesas uzdevumu nozīmi un sniegtu informāciju par tiesu institūciju aktivitātēm.

Tiesnesis nav ierobežots paust viedokli par aktuāliem tiesību jautājumiem, kā arī viedokli par tiesību normu piemērošanu. Tomēr, publicējot viedokli, tiesnesim būtu skaidri jānorāda, ka viņš publicē personiskās domas, kas neatspoguļo citu tiesnešu viedokļus, un tās nav saistītas ar lietām, kuras tiesnesis izskata.

Tiesnesis atturas no juridiski nepamatotas citu tiesnešu nolēmumu kritizēšanas (t. sk. *ad hominem*¹) sociālo mediju vidē.

Tiesnesis atturas no dalības politiskajās debatēs un politisko uzskatu paušanas, izņemot jautājumus, kas saistīti ar tiesiskumu. Ir būtiski saglabāt līdzsvaru starp tiesneša brīvību paust savus uzskatus un izteikties par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem, no vienas puses, un prasību ievērot neitralitāti, no otras puses.

[4.5] No Tiesnešu ētikas kodeksa 5. kanona izriet, ka tiesneša uzvedībai, cik tālu tā ir publiska un pakļauta sabiedrības uzmanībai, jābūt atbilstoši profesionālās ētikas standartiem. Tiesneša privātās dzīves izpausme ir pakļauta noteiktiem ierobežojumiem,

¹ *Ad hominem* ir retorikas vai argumentācijas paņēmieni, kurā uzbrukums vērsts pret pašu cilvēku, nevis pret viņa izteikto argumentu. Tā vietā, lai diskutētu par idejas saturu, tiek kritizētas personas īpašības, raksturs vai motīvi.

kas citām sabiedrības grupām var šķist apgrūtināši. Atklājot savu privāto dzīvi vai daloties ar informāciju, tiesnesim jāņem vērā iepriekš minētās vērtības.

Fotogrāfijām un komentāriem sociālajos tīklos, tostarp iepazīšanās lietotnēs, jābūt cienpilniem. Tiesnesis var ievietot tikai tādus ierakstus, viedokļus vai fotogrāfijas, kuras publicētu cienījams ziņu portāls vai ziņu raidījums televīzijā.

Tiesneša rīcībai jābūt tādai, lai tā nemazinātu sabiedrības uzticību tiesu varai.

[5] Ievērojot iepriekš minēto, Tiesnešu ētikas komisija izskaidro, ka tiesnesim, lietojot sociālos medijus, būtu jāievēro šādi principi.

1. Tiesnesis lieto sociālos medijus, saglabājot mērenību, ievērojot rūpību un apzinoties, ka to var saistīt ar viņa amatu un visas tiesu sistēmas reputāciju. Rīcībai sociālajos tīklos piemērojama tā pati mēraukla, kas rīcībai reālajā vidē. Tiesnesis izvairās no tādām darbībām sociālajos medijos, kas var graut uzticību tiesu varai.

2. Tiesnesis izvairās no viedokļa paušanas un komentāriem, kas varētu radīt pamatu apšaubīt viņa neitralitāti vai objektivitāti tiesneša darbā. Komunicējot sociālajos medijos, tiesnesis to dara cieņpilni un atbildīgi. Tiesnesis izvairās no komentāriem, kas pauž neapmierinātību ar kolēģiem vai tiesu sistēmu kopumā.

3. Tiesnesis izvairās no “draudzības” vai “sekošanas” virtuālajās attiecībās ar lietas dalībniekiem. Ja šādas attiecības pastāv sociālajos medijos un tām ir racionāls skaidrojums, kas pašam tiesnesim nerada pamatu sevi atstatīt, tiesnesis par to informē lietas dalībniekus.

4. Tiesnesis izvairās no necieņas, diskriminācijas vai aizspriedumu izpausmēm. Lietojot sociālajos medijos reakciju “patīk” vai daloties ar kādu saturu, tiesnesis izvērtē, vai viņa rīcība nevar radīt šaubas par tās atbilstību profesionālās ētikas prasībām.

5. Tiesnesis izvairās no sociālo mediju izmantošanas, lai gūtu personīgu labumu vai popularitāti. Tiesnesis atbildīgi vērtē komerciāla satura publicēšanu.

6. Tiesnesis izvairās no pārāk personiskas informācijas publicēšanas sociālajos medijos. Tiesnesis neizmanto sociālo tīklu vietnes, lai bez dibināta iemesla vāktu informāciju par lietas dalībniekiem.

Komisijas priekšsēdētāja:

Diāna Makarova

Komisijas loceklis:

Uldis Apsītis

Līga Biksiniece-Martinova

Anda Briede

Aiva Daidere

Jānis Grīnbergs

Adrija Kasakovska

Anita Misiuna

Sanita Osipova

Gita Zenfa